

УДК.371.13

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ТА ЇХ МОЖЛИВОСТІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Задорова Анастасія Олександрівна, магістрантка кафедри педагогіки та іноземної філології, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м.Харків, Україна.

Борова Тетяна Анатоліївна, д.пед.н., професор, кафедри педагогіки та іноземної філології, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м.Харків, Україна.

У статті проаналізовано інтерактивні методи навчання та їх можливості в контексті розвитку професійної компетентності студентів. Також дана характеристика та опис функцій основних інтерактивних методів навчання, обґрунтовано необхідність їх впровадження в освітній процес, розглянуто методика проведення інтерактивних лекцій, кейс-технологій, ділових ігор, мозкового штурму, а також можливості використання освітньої технології «Портфоліо».

Ключові слова — інтерактивні методи навчання, розвиток професійної компетентності, групова робота, портфоліо, кейс-технології, ділові ігри, мозковий штурм.

Сучасний стан якості підготовки спеціалістів припускають впровадження науково обґрунтованих і експериментально перевірених нововведень у технології навчання, які повинні стати важливим засобом підготовки фахівців.

Українські та зарубіжні науковці досліджували проблему удосконалення форм і методів навчання студентів, формування їхньої професійно-педагогічної спрямованості, аналізували соціально-психологічні і дидактичні умови використання групових та індивідуальних форм навчання (М. Артюшина, О. Вербицький, В. Д'яченко, та ін.). Учені приділяли увагу вивченню інтерактивних методів навчання – О. Пометун, Л. Піроженко, С. Баунвел, Є. Григальчик.

Науковцями серед найбільш ефективних визначено три типи інноваційних підходів до освітніх технологій: радикальні: спроба перебудови всього процесу навчання на основі комп'ютерної технології; комбінаторні: з'єднання раніше відомих елементів (новий метод навчання як незвичайне поєднання відомих прийомів і способів); модифікаційні: поліпшення наявної методики навчання без значної його зміни [5].

Найбільш поширеними у сучасній педагогіці виокремлюють комбінаторні, які залучають в освітній процес інноваційні моделі навчання.

Розробка інноваційних моделей навчання, як правило, пов'язується з кількома видами діяльності: 1) пошуки по лінії репродуктивного навчання («індивідуально запропоноване навчання», «персоналізована система навчання», «бригадно-індивідуальне навчання»), конкретно-дидактична база якого пов'язана з розвитком програмованого навчання; 2) пошуки по лінії дослідного навчання, в межах якого навчальний процес будується як пошук пізнавально-прикладних, практичних відомостей (нових інструментальних знань про способи професійної діяльності); 3) модель навчальної дискусії, характерними рисами якої є, перш за все, ознайомлення кожного учасника з тими відомостями, які є у інших; заохочення різних підходів до одного й того ж предмету обговорення; співіснування різних точок зору з обговорюваних питань; 4) організація навчання на основі ігрової моделі, що передбачає включення в освітній процес імітаційного та рольового моделювання, тренінгів та вправ [5].

За результатами аналізу найбільш актуальними для навчання серед студентів визначено технології третьої і четвертої моделей.

У процесі застосування цих моделей ефективними було залучення інтерактивних методів навчання,

Інтерактивні методи – це навчання, що здійснюється в умовах постійної, активної взаємодії усіх учасників навчального процесу. Студент і викладач є рівноправними суб'єктами освітнього процесу.

За своєю активністю роль майбутніх менеджерів прирівнюється до ролі викладача. Так, він займає роль фасілітатора, який спрямовує діяльність групи на виконання мети.

Технологій інтерактивного навчання існує велика кількість. Інтерактивні методи навчання поділяються на: неімітаційні; імітаційні: ігрові; неігрові [6]. Серед студентів популярності набрали імітаційні методи інтерактивного навчання, що спрямовані на моделювання реальних професійних ситуацій, а також тих ситуацій, які можуть бути корисні майбутнім менеджерам. За таких умов аудиторне навчання стає в найбільшій мірі наближеним до майбутньої професії. Імітуючи професійну реальність, імітаційні методи дозволяють навчаються визначити кар'єрну траєкторію, планувати і займатися реалізацією своїх кар'єрних можливостей в навчальних умовах.

До ігрових імітаційних методів інтерактивного навчання відносять методи, в яких навчаються грають певну (ігрову) роль, часто відповідну професійним реаліям. Ігрова роль наближає менеджера до майбутньої професії. Неігрові імітаційні методи інтерактивного навчання відрізняються відсутністю умовної професійної ролі та інших ігрових елементів. Неімітаційні методи в основному оперують проблемним змістом, створенням переліку професійних завдань. Неімітаційні методи характеризуються відсутністю представленої в певному виді моделі імітованого об'єкта. В основному, до цієї групи методів належать ті методи, які спрямовані на аудиторію в цілому.

Застосування інтерактивних методів навчання в освітньому процесі дозволяє вирішити проблему недостатньої мотивації студентів, надати допомогу в оптимальному засвоєнні навчального матеріалу. Як лекційні, так і практичні заняття можуть проводитися в інтерактивній формі. Альтернативу традиційним лекціям можуть скласти лекції із запланованими помилками, які активізують слухачів, оскільки вони здійснюють пошук методичних, поведінкових, змістовних та інших помилок, навмисно допускаються викладачем [8]. Також більш розповсюджена є лекція-дискусія, де поставлена проблема вирішується у ході дискусії. На таких заняттях викладач стає активним учасником дискусії, спрямовує її в потрібне русло, тобто виконує роль модератора, консультанта, помічника тощо. Тобто акцент робиться на студентоцентризмі.

Застосування інтерактивних методів навчання на семінарських заняттях може здійснюватися в різних варіантах:

Мозкова атака, яка також відома в педагогіці як метод колективного пошуку ідей.

Кожен викладач може самостійно розробити нові форми роботи з аудиторією. Найбільш поширеними є карусель, акваріум, незавершена пропозиція, мозковий штурм, броунівський рух, дерево рішень, рольова (ділова) гра, кейс метод, дискусія, дебати тощо.

Студентів також мотивує застосування кейсів на занятті. Проте, у процесі складання такого кейса необхідно дотримуватися певних умов: відповідність ситуації змістом дисципліни; наявність проблемності; простота і актуальність проблеми, присутність чітких інструкцій по роботі з нею [1, с. 98-99].

Ще одним ефективним інтерактивним методом навчання і соціально-психологічного розвитку особистості є тренінг, який являє собою сукупність різноманітних ігор та вправ, об'єднаних в систему за допомогою декількох теоретичних модулів. Завдяки застосуванню тренінгу можна результативно взаємодіяти з колегами, долають бар'єри, розвивають професійні компетенції [7, с. 76-77].

Все більшої популярності набуває метод проєктів, який дозволяє студентам формувати професійну компетентність під час роботи над поступово ускладнюються практичними завданнями - проєктами [2, с. 237-239]. З метою діагностики та аналізу досягнень, розвитку рефлексії та самооцінки результатів освітньої діяльності в професійній освіті широке застосування знаходить технологія портфоліо, яка має на увазі роботу з різними результатами освітньої діяльності студентів [4].

Важливо, що інтерактивні методи навчання можна застосовувати практично для всіх видів навчання: при особистих зустрічах, в групах, в Інтернеті, по телефонному зв'язку та інших, які пропонує інформаційне суспільство [3].

Отже, застосування інтерактивних методів навчання підвищило рівень вмотивованості студентів, сприяло більш якісному засвоєнню професійних знань та набуттю необхідних компетентностей, оптимізувало процес взаємодії викладача та студентів та студентів у групах.

У подальшому вбачається необхідним продовжити аналіз застосування інтерактивних методів навчання із залучення ІТ технологій.

Список використаної літератури

1. Астахова Е. В. Особенности функционирования в условиях модернизации образования : монография / Е. В. Астаховой. – Харьков : НУА, 2015. – 182 с.
2. Бордовской Н. В. Современные образовательные технологии : учеб. пособие / Н. В. Бордовской. – Москва : КНОРУС, 2011. – 432 с.
3. Борова Т. А. Застосування інтерактивних технологій у процесі викладання англійської мови студентам ВНЗ як умова якості їх навчання: матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Тенденції розвитку вищої освіти в

Україні: Європейський вектор» : РВВ КГУ. – Ялта: РВВ КГУ, 2013. – Ч.1 – С. 28 – 32.

4. Гущин Ю. В. Интерактивные методы обучения в высшей школе / Ю. В. Гущин // Психологический журнал Международного университета природы, общества и человека. – 2012. – № 2. – С. 1-18.

5. Ковальова О. М. Використання інтерактивних методів навчання [Електронний ресурс] – 2016. – Режим доступу : <http://www.refs.in.ua/m-kochubej-o-a-vikoristannya-interaktivnih-metodiv-navchannya.html>, вільний. – Назва з екрану.

6. Кравченко Г. Ю. Управління професійним розвитком викладачів закладів вищої освіти на основі компетентнісного підходу / Г. Кравченко / Проблеми та шляхи реалізації компетентнісного підходу в сучасній освіті: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 11-12 квітня 2019р. / редкол. Н.П. Крейдун та ін. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2019. С. 84-86.

7. Панфилова А. П. Инновационные педагогические технологии: Активное обучение : учеб. пособие / А. П. Панина. – Москва : Академия, 2012. – 191 с.

8. Самылов П. В. Компетентностный подход и интерактивные образовательные технологии в подготовке менеджеров / П. В. Самылов, О. Ю. Хомутова // Материалы научно методической конференции Северо-западного института управления. – 2009. – № 1. – С. 25-35.

Автори

Задорова Анастасія Олександрівна, магістрантка кафедри педагогіки та іноземної філології, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м.Харків, Україна. (nastenka.maat7@gmail.com)

Борова Тетяна Анатоліївна, д.пед.н., професор, кафедри педагогіки та іноземної філології, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (borovat71@gmail.com.)

Тези доповіді надійшли 15.01.2020.

Опубліковано в авторській редакції.